

Lühiülevaade 2023. aasta Hiiumaa valla eelarve täitmisest

Peamised eesmärgid 2023. aastal: arengukava määrab kohaliku omavalitsuse prioriteetsed tegevussuunad ja eelarvestrateegia finantsprojektsiooni. Valla eelarve koostamise aluseks on Hiiumaa Vallavolikogu 15.09.2022 määrusega nr 19 vastuvõetud arengukava ja eelarvestrateegia. Samuti on arvestatud ühinenud omavalitsuste varasemaid prioriteete ning ühinemislepingus kokkulepitut. Suurimaks erinevuseks võrreldes 2018-2022 aasta eelarvetega on 2023.a põhimõtte muutus osavaldade eelarvetes.

2023.aasta eelarve lähtetingimustes kehtestati põhimõte, mille järgi jaotatakse põhitegevuse kulud valdkondade lõikes. Välja toodi valdkondlikud % põhitegevuse kogukuludest:

- Haridus 44%
- Kultuur 13,5%
- Sotsiaal 14%
- Emmaste Osavalla Valitsus 2,40%
- Käina Osavalla Valitsus 3,15%
- Kärdla Osavalla Valitsus 3,60%
- Kõrgessaare Osavalla Valitsus 1,95%
- Pühalepa Osavalla Valitsus 2,20%
- Üldvalitsemine 14,00%
- Muud 1,2%

Põhitegevuse tulud¹

2023. aasta eelarves oli planeeritud tulude laekumiseks 21,4 miljonit eurot, tegelikult laekus tulusid 21,8 miljonit eurot, mis on planeeritust 1,6 % enam.

---

¹ maksutulud, tulud kaupade ja teenuste müügist, saadavad toetused, muud tegevustulud

- Eelarve tuludest 61,4% ehk 13,4 miljonit moodustasid maksutulud (võrreldes eelarves kavandatuga kasv +2,4%)². Tulumaksu parem laekumine tulenes keskmise palga arvatust suuremast tõusust.
- Kaupade ja teenuste müügist laekus eelarvesse 11,2% ehk 2,4 miljonit eurot (+2,9%). Kavandatust enam laekus tulu soojusenergia müügist, tuletornide tulu, spordikooli õppetaskusid, Hiiumaa Sport ja Elamuskeskus Tuuletorn omatulusid.
- Saadud toetused moodustasid eelarve tuludest 27,4%, ulatudes 6,0 miljoni euroni ja jäid kavandatud piiridesse.
- Muud tulud (keskkonnatasud jms) moodustasid eelarve tuludest 0,0% ehk 0,01 miljonit eurot. Kaevandamistasusid ei laekunud, kuna korrigeeriti eelmiste aastate deklaratsioone.

Põhitegevuse kulud³

- **2023. aasta eelarves oli planeeritud põhitegevuse kuludeks 19,2 miljonit eurot. Tegelikult tehti kulutusi 18,5 miljoni euro ulatuses, mis on planeeritust 3,4% vähem.**

Põhitegevuse kulud jaotuvad kaheks: antavateks toetusteks ja muudeks tegevuskuludeks. Tegevuskulud omakorda jagunevad tööjõu- ja majandamiskuludeks.

- Põhitegevuse kuludest kulus 11,8% antavateks tegevustoetusteks ehk 2,2 miljonit eurot (võrreldes eelarves kavandatuga kulutati vähem 2,2%). Eelarves kavandatust kulus vähem vahendeid tegevustoetusteks ja sotsiaaltoetusteks.
- Tööjõukulud moodustasid põhitegevuse kuludest 57,5% ehk 10,6 miljonit eurot (-3,4%).
- Majandamiskulud moodustasid kuludest 30,7% ehk 5,7 miljonit eurot. (-2,4%). Eelarves kavandatust kulutati vähem vahendeid seoses valla asutuste säästlikuma majandamisega ja projektipõhiste kulude kandumisega 2024. eelarve aastasse.

Põhitegevuse kulud jaotuvad üheksa erineva tegevusvaldkonna vahel.

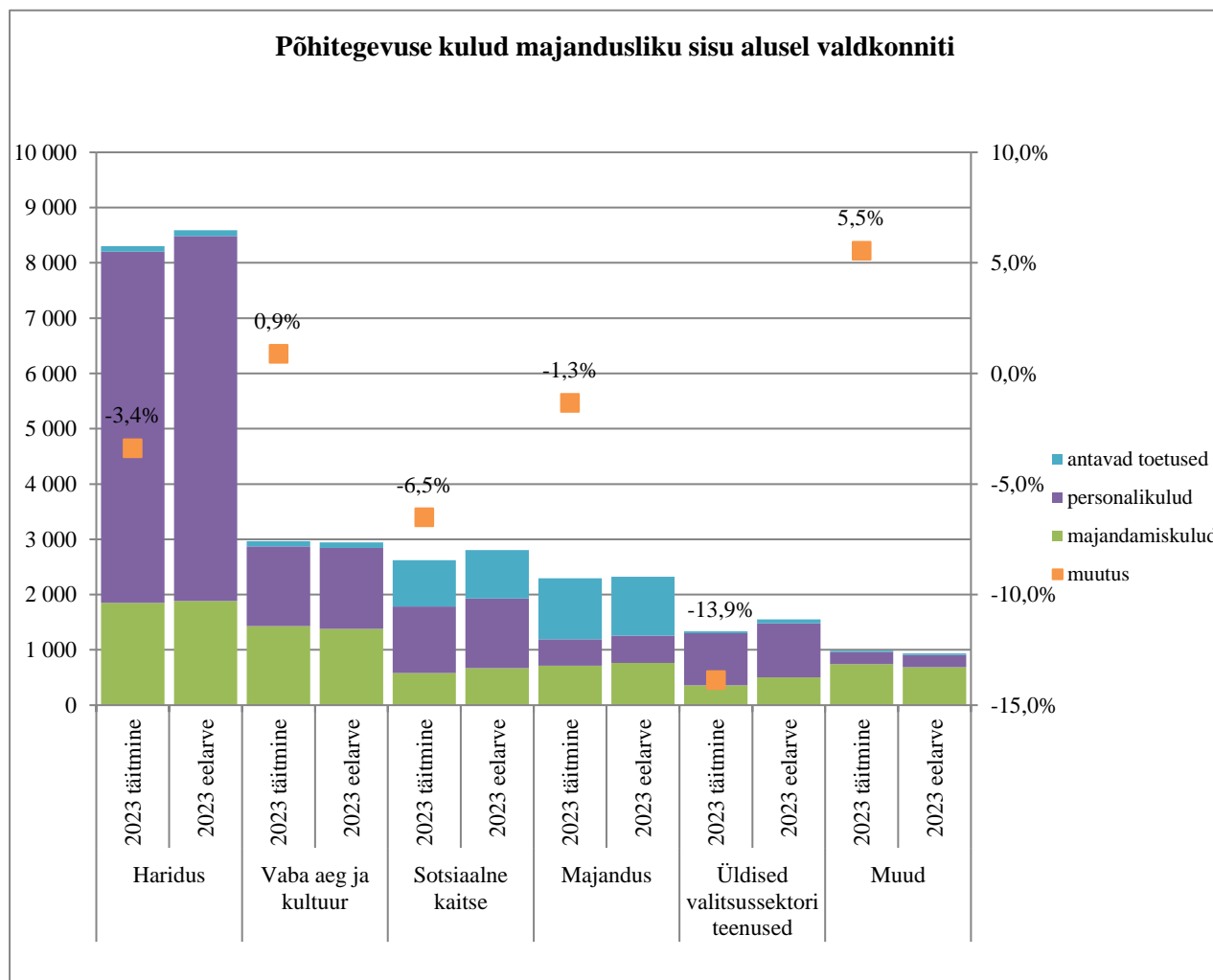
- **Haridus** moodustas põhitegevuse kuludest 44,8% ehk 8,3 mln eurot, millest kulus personalikuludeks 6,3 mln eurot, majanduskuludeks 1,9 mln eurot ja toetusteks 0,1 mln eurot;
- **Vaba aeg, kultuur ja religioon** moodustas 16,0% põhitegevuse kuludest ehk 3,0 mln eurot, millest kulus personalikuludeks 1,5 mln eurot, majanduskuludeks 1,4 mln eurot ja toetusteks 0,1 mln eurot;
- **Majandus** moodustas 12,4% ehk 2,3 mln eurot, millest ca 39,1% ehk 0,9 miljonit eurot moodustab ühistranspordi korraldus;
- **Sotsiaalne kaitse ja tervishoid** moodustas 14,2% ehk 2,6 mln eurot, millest suur osa on personalikuludel 1,2 mln eurot, majandamiskuludeks 0,6 mln eurot ja 0,8 mln eurot kulus erinevate sotsiaaltoetust maksmiseks;

² sellist tähistust, võrdlemaks 2023. aasta eelarve täitmist kinnitatud eelarvega, kasutatakse dokumendis läbivalt

³ antavad toetused, muud tegevuskulud

- **Üldised valitsussektori teenused** moodustasid 7,2% põhitegevuse kuludest ehk 1,3 mln eurot;
- **Elamu- ja kommunaalmajandus** moodustas 2,6% ehk 0,5 mln eurot;
- **Muud** (keskkonnakaitse, avalik kord ja julgeolek) valdkonnad moodustasid kokku 2,8% ehk 0,5 mln eurot.

Joonis 1. Põhitegevuse kulud majandusliku sisu alusel tegevusvaldkondade lõikes (2023. a täitmine võrreldes kinnitatud eelarvega; tuhat eurot)

Investeeringustegevus

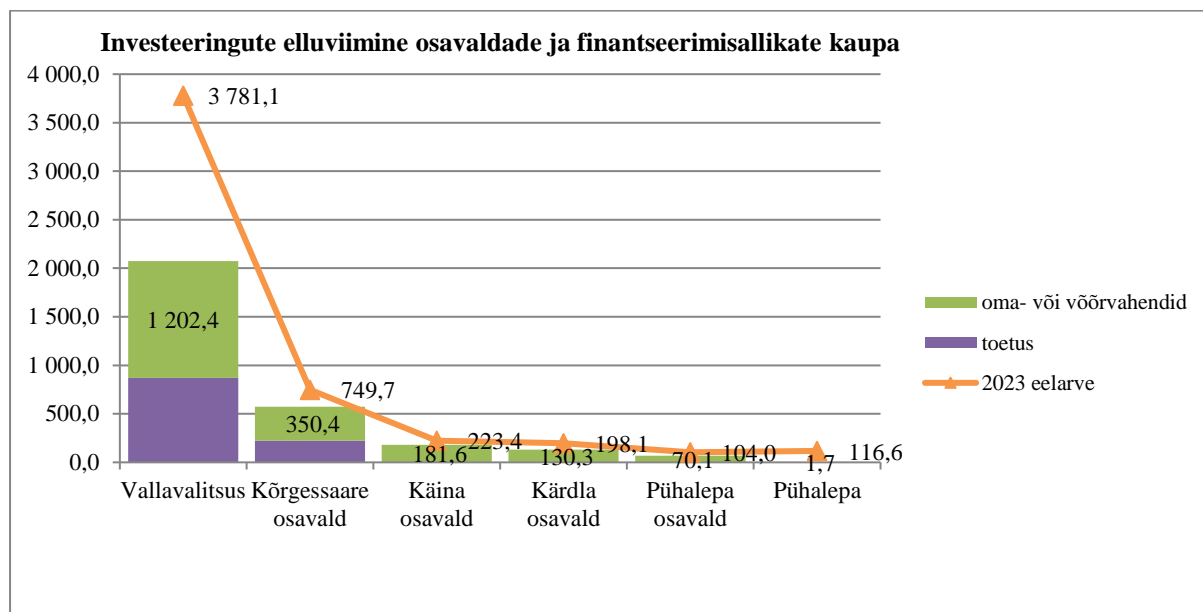
2023. aasta eelarves oli planeeritud investeeringuteks ja toetusteks põhivara soetamiseks 6,1 miljonit eurot. Tegelikult teostati investeeringuid 3,8 mln euro ulatuses.

Investeeringuid finantseeriti jooksva aasta eelarve tulemist 1,0 mln euro ulatuses, laenu võeti 1,5 miljonit eurot, põhivara müügi arvelt 0,3 mln eurot ja toetust saadi 1,0 mln eurot.

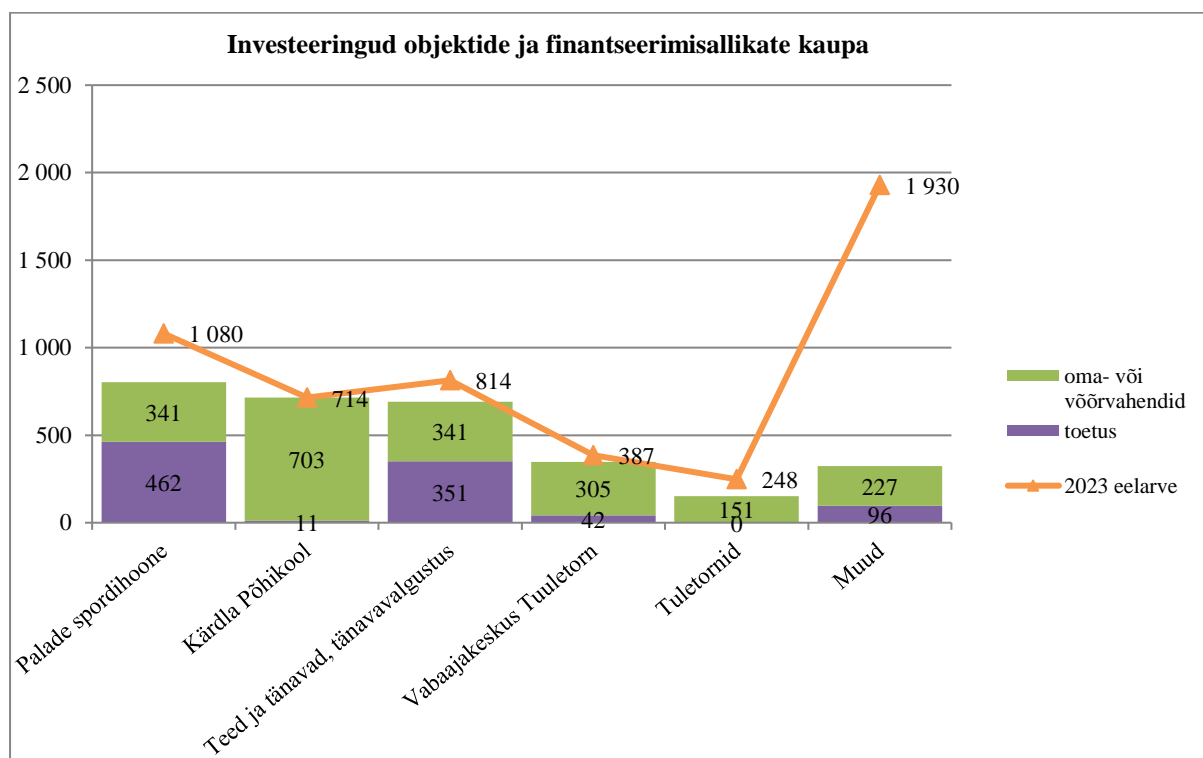
Planeeritust väiksem investeeringute maht on tingitud mitmetest asjaoludest, sõltuvalt objekti iseärasustest. Hiiumaa suurim investeering Kärkla põhikooli ehitustegevus lõppes detsembris 2022, kuid sisustuse paigaldus jätkus 2023. aastal. Plaanide kohaselt pidi kool valmima 2022.aasta lõpuks, kuid sõjaolukorra tõttu pikenesid tärned ehitusmaterjalidele ja mööblile.

Alustati Käina kultuurikeskuse renoveerimise eeltöödega ja rahastusallikate otsimisega. Palade Spordihoone energiatõhusaks muutmise sai teostatud oktoobris 2023. Paluküla Terviseradade arendustegevuse ja teenindushoone projektitaotlustele saadi positiivsed rahastusotsused. Vabaajakeskusesse Tuuletorn ehitati bowlingu rada ja jätkati tuletornide rekonstrueerimistöödega. Investeeringuobjektide nimekirjas oli veel valla teede remont, tänavavalgustuse kaasajastamine, erinevate spordirajatiste ja kergliiklustee arendamine ja erinevad väiksemad projektid.

Joonis 2. Investeeringud osavaldade ja finantseerimisallikate kaupa (tuhat eurot)

Joonis 3. Investeeringud objektide ja finantseerimisallikate kaupa (tuhat eurot)

Finantsseis

- **omafinantseerimisvõime** ehk põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe oli 3,3 miljonit eurot, millest tasuti nii olemasolevaid laenumakseid (*jooksva aasta laenumaksete põhiosa 1,8 miljon eurot ehk 55% põhitegevuse tulemist*), intressikulusid ja rahastati investeeringuid. Eesmärk on seda taset hoida ka järgnevatel aastatel, et säilitada investeerimisvõimekus.
- **netovõlakoormus** (kohustused miinus likviidsed varad) oli 2023. aasta lõpuks 63,23% põhitegevuse tuludest ehk 13,7 mln eurot. Seaduse kohaselt on valla ülempiiriks 100%, mis tähendab, et võimalused investeeringute teostamiseks täiendavalt laenu võtta on olemas.
- **likviidsete varade maht** oli 2023. aasta lõpu seisuga 0,4 mln. Aasta esimesel poolel oli kasutusel ka arvelduskrediit.